

ÚNOR 2021

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PROSEČ

ŠOTEK

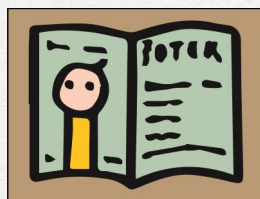
Uvnitř najdete:

Hromnice

Svatý Valentýn

Čínský Nový rok

Dračí tanec

Nepřehlédněte:

Masopust

Kde se vzal Penicilin?

Co je karanténa?

Karneval v družině

Turnaj v dobble

HROMNICE

H

Hned na začátku února slavíme svátek Hromnice. Tento svátek připadající na datum 2. 2. se totiž, mimo jiné, pojí také s vítáním jara. Podle našich předků už z chladné zimy zbývá jen ta slabší polovina a příroda se pomalu probouzí, aby ukázala první sněženky.

R

PŮVOD SVÁTKU

V lidovém křesťanství byly Hromnice důležitou oslavou přicházejícího jara, podobně jako keltský předkřesťanský svátek Imbolc.

O

K němu se pojil i zvyk hodování, stejně jako později k období masopustu plnému zabíjaček a veselí. Slovanská obdoba svátku původně souvisela s Perunem, bohem hromu a blesku, který se burácivě probouzel ze zimního spánku. Lidé uklízeli po zimě, vymetali stáje, čistili topeniště a zapalovali hranice. Posvátné ohně měly očistný charakter a zaháněly zlé duchy.

M

Mezi další zvyky patřil rituál první orby nebo návštěvy u posvátných studánek. Křesťané tento svátek slaví pod názvem Uvedení Páně do chrámu.

Podle Lukášova evangelia se Marie a Josef vydali se čtyřicetidenním Ježíšem dle židovského zvyku do chrámu, kde svého syna symbolicky zasvětili Bohu.

N

ZVYKY A TRADICE

Součástí křesťanského obřadu je svěcení svící, takzvaných hromniček. Ty se za bouří zapalovaly v oknech pro ochranu domu nebo hospodářství před bleskem. Na Chodsku se zapálená hromnička dávala do ruky umírajícímu, jinde se stavěla vedle lůžka – měla posvětit duši na cestu do věčnosti.

Ctily se i další zvyky a obyčeje: Nesmělo se mluvit jinak než vážně ani klít, na Chodsku si odříkali i tanec.

I

Hospodyně se měly na Hromnice vyhýbat jehle – podle pověry měla v tento den její špička moc přitáhnout blesk.

A teprve Hromnice dříve znamenaly úplný konec Vánoc: odstrojovaly se stromečky a schovávaly betlémy.

C

SVIŠŤ PHIL A 2. ÚNOR V AMERICE

V pensylvánském městečku Punxsutawney se každoročně koná 2. února událost, kterou má na svědomí svišť Phil: v tento den určuje, jak daleko je ještě jaro.

Pokud uteče před vlastním stínem zpět do nory, zima hned tak neskončí.

Philovi je prý úctyhodných 130 let a rituál už roky pravidelně sledují miliony Američanů.

E

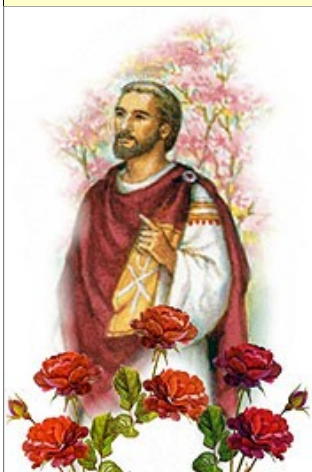
Uklidnit nás ale může to, že předpovědi sviště mají prý dost nízkou úspěšnost a jeho návrat do nory tak není třeba brát moc vážně.

SVATÝ VALENTÝN

14. února stojí v kalendáři jméno Valentýn, to je jisté. Kdo ale byl svatý Valentýn, kterého oslavují všichni zamilovaní, se vlastně neví. Neví se ani to, čím si vysloužil své mučednictví. Neznáme místo ani datum jeho narození a smrti. Když v roce 496 papež

Gelasius I. (492-496) poprvé stanovil uctívání svatého Valentýna na datum 14. února, prohlásil, že patří mezi ty, jejichž jména jsou právem uctívána, ale jejichž činy zná pouze Bůh. Ani netušil, jak velká je to pravda. O tomto záhadném muži kolují legendy, jejichž pravdivost je nejednoznačná. A najdeme v nich také českou stopu. Poprvé byl 14. únor a Valentýnův svátek spojován s romantickou láskou v díle Ptačí sněm od největšího básníka anglického středověku a politika Geoffreya Chaucera. Tato báseň byla napsána jako pocta k zasnoubení patnáctiletého anglického krále Richarda II. s o osm měsíců starší princeznou Annou Českou, dcerou Karla IV. V této souvislosti je zajímavé, že ačkoliv byl sňatek anglického krále s českou šlechtičnou uzavřen z politických důvodů, vzplanula prý mezi manželi velká láska. Chaucer, který působil u dvora Richarda II. jako diplomat, tedy nejspíše učinil ze svatého

Valentýna patrona zamilovaných.

O svatém Valentýnu jsme psali již mnoho zajímavostí, tentokrát jsme se zaměřili na to, jak se slaví v některých státech:

FRANCIE:

Francie je známá jako jedno z nejromantičtějších míst, proto se tento svátek slaví od nepaměti. Svobodní lidé volali směrem k protějšímu domu jméno osoby, po které toužili, a pokud se jim dostalo odpovědi, utvořili pár. Muži, kteří nakonec nebyli spokojeni se svým výběrem, mohli jednoduše vyměnit partnerku za novou. Takto opuštěné ženy se poté téhož dne vydaly na slavnost ohňů, kde spálily obrázky a fotografie muže, který je takto zklamal. Tyto události se staly natolik chaotickými a nekoordinovanými, že je francouzská vláda musela zakázat.

SLOVINSKO

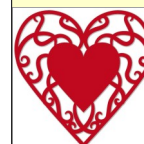
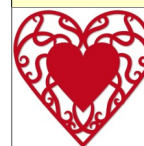
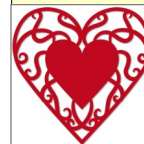
Svátek svatého Valentýna nevnímají Slovinci ani tak jako svátek zamilovaných, ale spíše jej mají spojený se začátkem obdělávání půdy po skončení zimního období. Svatý Valentýn neboli "Zdravko", jak jej místní nazývají, je totiž jeden z patronů jara. Jedno slovinské úsloví dokonce říká: "Svatý Valentýn otevírá brány ke kořenům rostlin". Valentýn je tedy ideálním dnem, kdy začít s prací na polích nebo na vinicích, protože v tomto období se začínají probouzet rostliny ze zimního spánku. Podle slovinských pověstí si v tomto období slibují vzájemnou lásku polní ptáci a aby toho mohli být lidé svědkem, musí chodit bosí po polích, kde je země často ještě úplně promrzlá.

ITÁLIE:

Svatý Valentýn byl v Itálii původně oslavován jako svátek příchodu jara. V tento den se scházeli zamilovaní v parcích a zahradách a užívali si hudbu, procházky a čtení milostných básní. Podle tradice měly mladé nezadané dívky v tento den vstávat již za rozbřesku. První muž, kterého v den svatého Valentýna zahlédly, se podle pověsti měl do roka stát jejím manželem.

BRAZÍLIE:

Protože se každý rok v průběhu února nebo března koná v Brazílii světoznámý karneval, rozhodli se Brazilci svátek svatého Valentýna vynechat. Místo něj slaví 12. června svátek "Dia dos Namorados" neboli "Den všech zamilovaných". Zamilované páry si v tento den vyměňují dárky v podobě čokolády, květin a zamilovaných přáníček. Po celé zemi se také konají různé hudební festivaly a představení. Den všech zamilovaných není určen jen zamilovaným párům, ale je také spojen s návštěvami příbuzných a společnými večerami s přáteli, kteří si mezi sebou rovněž dávají dárky. *Andrea Lacmanová*

ČÍNSKÝ NOVÝ ROK

Dvanáctého února 2021 přivítali v Číně Čínský Nový rok. Na Dálném východě představuje vítání Čínského Nového roku největší roční slavnost. Ten ale na rozdíl od toho našeho není v kalendáři pokaždé ve stejné datum, ale liší se rok od roku v závislosti na fázích Měsíce.

Tradiční čínský kalendář, který dnes již samozřejmě existuje jen v souběhu s naším celosvětovým, se totiž neřídí pouze ročním koloběhem Slunce, ale také Měsíce. Patří proto do rodiny tzv. lunisolárních kalendářů - od slov Luna a „Sol“, tedy Slunce. To v praxi vypadá tak, že Nový rok se vždy začíná na novoluní, a to někdy na začátku února, případně koncem ledna. Jednou za čas je pak nutné přidat do kalendáře přestupný měsíc, protože délka slunečního roku není přesně dělitelná

délkou lunárního měsíce.

Letos vychází Čínský Nový rok na 12. února 2021, a bude to rok Buvola.

V čínském zvěrokruhu je Buvol druhé znamení v pořadí, a první Krysa v roce 2020 odstartovala nový cyklus. Zatímco Krysa nám přinesla změny a novou energii, ale také spoustu neklidu a různých komplikací, v roce 2021 se můžeme těšit na poklidnější běh událostí a trochu si odpočineme od neustálých změn.

Dařit se nám bude tehdy, když budeme věci přijímat takové, jaké jsou, mít pochopení a odpovědně se zhostíme svých úkolů - jak v pracovním, tak i v osobním životě. Lidé narození v roce Buvola jsou klidné a trpělivé povahy, které se vyznačují rozvahou a důvěryhodností. Jsou pracovití a snaživí, ale vyhovuje jim poklidné tempo, zatímco stres je ničím. Dobře jim dělá samota a spíše než na společenský život si potrpí na svoji rodinu a lásku. Jsou to obvykle typicky domácí typy, které si nejlépe odpočinou v pohodlí svého domácího zázemí.

Občas však dokáže být i pohodář jako Buvol pořádně našťvaný, a když už mu navzdory vší jeho trpělivosti rupnou nervy, pak to stojí za to!

ČÍNSKÝ ZVĚROKRUH

Čínský zvěrokruh tvoří dvanáct zvířat v následujícím pořadí: myš nebo krysa, buvol, tygr, králík, drak, had, kuň, ovce (nebo koza), opice, kohout, pes a prase.

V Číně, ale taky v mnoha zemích jihovýchodní Asie, je Čínský Nový rok velkým svátkem, srovnatelným s našimi Vánoci. Je to doba, kdy si celá země dává dvoutýdenní prázdniny, a lidé se vrací z měst, kde pracují, domů za svými rodinami. Vytahuje se slavnostní výzdoba, nové šaty a jezdí se na rodinné návštěvy. Rozdávají se novoroční přáníčka a malé dárečky pro štěstí.

Barvou, která je symbolem štěstí, je červená, a proto se všechny dekorace ladí v jejích odstínech. A samozřejmě nesmí chybět také výzdoba s podobou zvířete, které nadcházejícímu roku vládne!

A jak už to bývá, s příchodem Nového roku a štěstím se spojuje taky řada pověr! Například novoročním slavnostem předchází velký úklid, ale co jste nestihli, to už nesmíte dohánět! Kdo by totiž na Nový rok zametal nebo uklízel, tomu hrozí neštěstí! Dokonce byste se neměli na novoroční den ani sprchovat! Zapovězeno je taky používání ostrých předmětů, jako jsou nože a nůžky. A taky byste neměli vypustit z úst žádnou nadávku! A co naopak přináší štěstí? Mít na Nový rok nové oblečení, ideálně v červené barvě! První dny novoročních oslav jsou zasvěceny úzkému rodinnému kruhu, až na pátý den ze dvou týdnů volna by se mělo začít chodit ven. A závěr svátků, který vždy připadá na úplněk, je naopak ve znamení společenského života a zábavy! Je to svátek lampionů, které se ve velkém vypouští, a zároveň něco jako „čínský Valentin“. V tento den dostávají dokonce i mladé dívky z konzervativních čínských rodin výjimku a mohou jít večer samy ven! A pak se zas všechno vrátí do starých pracovních kolejí - ale už v novém roce a s novou vládnoucí energií, tentokrát tou Buvolí!

klad novoročním slavnostem předchází velký úklid, ale co jste nestihli, to už nesmíte dohánět! Kdo by totiž na Nový rok zametal nebo uklízel, tomu hrozí neštěstí! Dokonce byste se neměli na novoroční den ani sprchovat! Zapovězeno je taky používání ostrých předmětů, jako jsou nože a nůžky. A taky byste neměli vypustit z úst žádnou nadávku! A co naopak přináší štěstí? Mít na Nový rok nové oblečení, ideálně v červené barvě! První dny novoročních oslav jsou zasvěceny úzkému rodinnému kruhu,

hu, až na pátý den ze dvou týdnů volna by se mělo začít chodit ven. A závěr svátků, který vždy připadá na úplněk, je naopak ve znamení společenského života a zábavy! Je to svátek lampionů, které se ve velkém vypouští, a zároveň něco jako „čínský Valentin“. V tento den dostávají dokonce i mladé dívky z konzervativních čínských rodin výjimku a mohou jít večer samy ven! A pak se zas všechno vrátí do starých pracovních kolejí - ale už v novém roce a s novou vládnoucí energií, tentokrát tou Buvolí!

DRAČÍ TANEC

Taneční tým napodobuje předpokládané vlnící se pohyby ducha řeky. Pohyby v představení tradičně symbolizují historickou roli draka, prokazující moc a důstojnost. Dračí tanec je vrcholem oslav Čínského Nového roku, které se konají po celém světě v „ChinaTowns“, tedy v čínských čtvrtích. Věří se, že draci přináší lidem štěstí, a to díky svým kvalitám, které zahrnují velkou sílu, důstojnost, plodnost, moudrost a příznivost. Vzhled draka je děsivý a odvážný, ale má benevolentní dispozice, a tak se stal nakonec symbolem, který reprezentuje císařskou autoritu.

Dračí tanec vznikl během vlády dynastie Han. Drak je také symbolem impéria. Symbolizuje nadpřirozenou moc, dobrotu, plodnost, ostražitost a důstojnost. Draci se mohou

pohybovat v délce kolem 25 až 35 metrů, co se týče akrobatických modelů, a pak mezi 50 až 70 metry, což jsou ti největší, používaní na slavnostní průvody. Část mýtu o drakovi totiž vypráví, že čím delší drak je, tím více štěstí přinese.

Dračí tanec provádí zkušený tým, jehož úkolem je přivést nehybné tělo k životu. Dračí tělo je dlouhé a hadovité. Je přiděleno na tyčích, které jsou spojeny sérií branek. Na jenom konci je připevněna hlava a na druhém ocas. Tradičně byli draci vyrobeni ze dřeva, s bambusovými obručkami, a to celé bylo pokryto bohatou tkaninou. Ale v moderní době se už používá lehčí materiál, jako například hliník a plasty.

beni ze dřeva, s bambusovými obručkami, a to celé bylo pokryto bohatou tkaninou. Ale v moderní době se už používá lehčí materiál, jako například hliník a plasty.

Michal Čech, Ondřej Trynkl

MASOPUST

Masopust je období tří dnů před půstem. Je to čas veselí a hodování, protože potom přijde půst a lidé si musí odpustit nějaké pochuceniny. Mezi toto veselí a radování patří i zabíjačka, svatby a všem známé masopustní průvody. Oslavuje se také konec zimy.

Masopust lidé slavili již ve středověku. Převlékali se zpravidla do zvířecích masek, které plnily svoji důležitou symboliku. Člověk na sebe společně s převlekem převzal nejen zvířecí podobu, ale také zvířecí vlastnosti a sílu. Masky představovaly plodnost a poukazyvaly také na smrtelnost člověka. Lidé tak vyjadřovali jakousi

úctu k přírodě. Masopust má svůj význam dodnes také v tom, že dokáže semknout obyvatele vesnice, stmelit je a posílit jejich vzájemné vztahy.

Jiné označení pro masopust je karneval – jedním z vysvětlení tohoto slova je latin-

ský původ a znamená to něco jako „dát sbohem masu“, než začne půst.

Slavení masopustu může mít různé podoby, ovšem nejčastěji se pořádá tzv. masopustní průvod. Jde o průvod maškar, lidí s maskami.

Své kostýmy si lidé vyráběli především z přírodních materiálů a po skončení masopustního období vyčkávali příchod jara.

Dříve se přestrojovat mohli pouze muži. Převleky byly ženám zapovězeny stejně tak jako řada dalších aktivit ve středověku.

Masky bývají doménou mužů většinou i v dnešní době. Nosí se masky vodníků, všemožných i nemožných zvířat, nevěst, kominíků i dalších starých řemesel, králů a královen, čarodějnic a čarodějů, potulných muzikantů a tak dále.

Tady jsou ty nejtradičnější: **MEDVĚD** - převlek byl původně vytvořen ze slámy a sena, nyní se však používají více realistické masky. Medvědovi byl odedávna přisuzován magický vliv. Ve své moci měl nejen úrodu.

V některých oblastech se traduje, že výškou svého skoku medvěd ovlivnil vzrůst obilí.

KOBYLA - dříve nechyběla v žádném masopustním průvodu. Často byla ztvárněna dvěma a více osobami. Dříve se tradovalo, že pokud při průvodu nikdo ze vsi kobyly nekoupí, bude ve vrcholné fázi masopustu poražena.

SMRT - symbolika masky smrti byla jednoznačná - představovala konec zimy.

ŽID - žid měl na sobě oblek z různých pruhů látek, kožešin, cetek a penízků. Na zádech si nosil pytel plný haraburdí. Na obličej měl nasazenou masku s dlouhým červeným nosem a jeho ústa byla plna zkažených zubů. Žid chodil o holi.

ŽENICH S NEVĚSTOU - dříve se o masopustu skutečně konaly svatby.

LAUFER - vede celý masopustní průvod. Ještě předtím však žádá starostu o povolení.

V dnešní době se maskám na masopustních průvodech meze nekladou.

Hlavní náplní masopustu je především pobavit se a vymyslet si co nejoriginálnější přestrojení.

Ze skutečně tradičního pojetí masopustu se do dneška dochovaly pouze zlomky.

Masky i rituály se kraj od kraje o něco liší a na každé dědině mívá masopust svá specifika.

KARNEVAL

Karneval je označován také jako masopust. Původní význam spojení znamenal zbavení se masa z potravy. Karneval je období, začínající 6. 1. a končí Popeleční středou. Často bývá jako karneval nebo masopust označováno několik posledních dní tohoto období a probíhají hlučné oslavy v maskách, s různými představeními a výstupy. Lidé v této době chodí svátečněji oblečení a baví se. Význam slova karneval se posunul směrem k lidovým tanečním zábavám v maskách nebo maškarním plesům.

Známý je například karneval v Riu. Karneval v Riu je světoznámý festival v brazilském Riu de Janeiru, při němž městem chodí velké průvody extravagantě oděných tanečníků a tanečnic pohybujících se v rytmu samby. Akce se koná každý rok na přelomu února a března a navštíví ji denně okolo dvou milionů lidí.

První zmínky o karnevalu lze datovat do roku 1723, slavnost byla do Brazílie zavlčena patrně jako obdoba evropských pohanských slavností konce období před půstem. Až do počátků 20. století dostávala velký prostor evropská kultura, takže se během festivalu hodně hrál a tančil valčík, polka či mazurka.

Postupem času převládla tradiční brazilská samba. Každoroční pořádání festivalu přerušila druhá světová válka. K obnovení každoročního pořádání festivalu došlo v roce 1947.

S karnevalovými akcemi se lze v době konání festivalu setkat po celém městě. Nejdůležitější část festivalu se ale odehrává na místě zvaném Sambodrom. V roce 1984 byl postaven podle návrhu brazilského architekta Oscara Niemeyera. Úsek určený pro karneval

měří 700 metrů a pojme 90.000 návštěvníků. Akce se koná vždy od pátku do středy, přehlídka vítězů tanečních soutěží se pak jako vyvrcholení odehrává v sobotu po konci karnevalu. Termín je pohyblivý, řídí se tím, že poslední den karnevalu vždy připadá na Popeleční středu, což obvykle bývá na konci února nebo na začátku března.

Věhlasný karneval však neprobíhá jen v Riu, ale také v italských Benátkách.

Práskrné kostýmy, tajemné masky i výjimečná atmosféra okouzlí každého, kdo do Benátek v době konání karnevalu zavítá.

A jaký je program? Na tuhle otázku vám přesnou odpověď nikdo nedá. Ani týden před karnevalem totiž není známo, jak bude probíhat. Na přípravě veselí se podílejí nejen představitelé města, ale také soukromí podnikatelé, majitelé krámků a samozřejmě i různé skupinky ochotníků. Každý další karneval je proto něčím jiný a originální.

Na závěr karnevalu se ale vždy vyhlásí nejlepší maska a na náměstí Svatého Marka se koná slavný ples.

Jaroslav Šlégr

KARNEVAL V DRUŽINĚ

Poslední týden prvního pololetí jsme ve družině prožili v karnevalové atmosféře. Vyrobili jsme si masky, papírové balonky a na závěr si zasoutěžili. Těšíme se na další zábavu v druhém pololetí.

Žáci 1. a 2. třídy ŠD

TURNAJ V DOBBLE

Poslední únorový týden se odehrál v duchu turnaje v karetní hře dobble.

Dobble je rodinná hra zaměřená na rychlost a postřeh, která zabaví každého bez rozdílu na věk.

Dobble je pět her v jedné, padesát různých symbolů, padesát pět karet, osm symbolů na kartě a každé dvě karty spolu mají společný symbol pouze jeden.

Hra nabízí unikátní zábavu, kdy hráči hledají na kartách dva stejné symboly.

Turnaje se zúčastnilo jedenáct hráčů, kteří mezi sebou odehráli mnoho napínavých zápasů. Zápas dvojic, kontrolované rozhodčími, jejichž rolí se ujali vrstevníci, kteří v ten moment měli volno, nám naplnily celý týden před opětovným uzavřením školy.

V turnaji zvítězila Julie Roušarová.

Dále se hráčům dařilo v tomto pořadí: Kát'a Šplíchalová, Šarlota Chlubnová, Pét'a Džbáněk, Matěj Kusý, Ondra Prokop, Matěj Kočvara, Florian Polák, David Tomášek, Tereza Kusá a Nikolas Paldus.

ŠD, Jitka Jeřábková

KDE SE VZAL PENICILÍN?

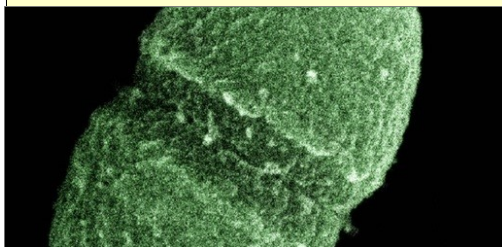
Penicilin známe v širším slova smyslu jako antibiotikum, bez kterého už si nedovedeme léčbu mnoha nemocí ani představit. Přestože ho někteří již považují za samozřejmost, ještě před necelým stoletím byl velkolepou novinkou. Určitě proto stojí za to nahlédnout do jeho historie. Kde se vzal penicilin a kdo se zasloužil o jeho výrobu?

Dalo by se říci, že k objevu penicilinu došlo náhodou. Poprvé totiž penicilin zpozoroval v roce 1928 Alexander Fleming, když si všiml v Petriho misce s bakteriemi plísně, která zabíjí bakterie v okolí. Tato zajímavost ho přiměla k dalšímu výzkumu. Teprve až v roce 1939 navázali na jeho výzkum další dva britští vědci Howard Walter Florey a Ernst Boris Chain. Ti využili Flemingových předchozích pozorování a penicilin se jim podařilo izolovat. Za své přínosy pak spolu s Flemingem obdrželi v roce 1945 Nobelovu cenu za fyziologii a medicínu.

Poprvé byl penicilin aplikován před 80 lety, tedy v roce 1941.

NÁHODY PROVÁZEJÍCÍ ALEXANDRA FLEMINGA

Život Alexandra Fleminga byl plný náhod. Působil na škole Panny Marie v Londýně, kam se údajně rozhodl jít pouze pro znalost místního plaveckého družstva.

Ovšem angažoval se zde po celý svůj život. Ačkoliv původně vystudoval chirurgii, začal se později zabývat bakteriálními nákazami a vývojem vakcín. Rád pozoroval neobvyklé jevy, proto si ve své laboratoři často ponechával bakterie i několik týdnů. Snažil se zjistit, zda se s nimi nestane něco zvláštního. A to se jednoho dne opravdu stalo. Nečekaně objevil penicilin. Ten se v podobě plísně nazvané *Penicillium notatum* dostal do Petriho misky pravděpodobně otevřeným oknem v laboratoři.

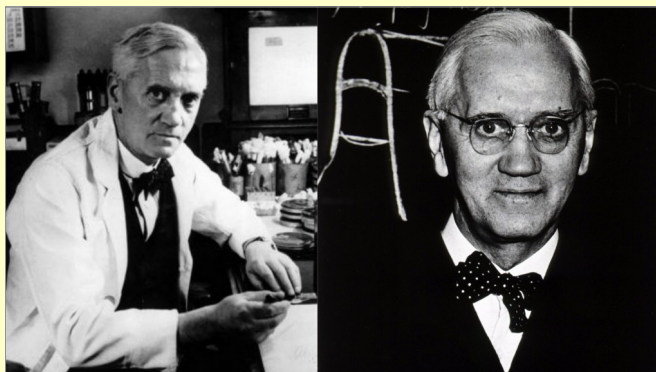
U nás byl první penicilin připraven rok před koncem druhé světové války, tedy v roce 1944. Získal označení BF Mykoin 510. Jeho výroba proběhla v Dolních Měcholupech v chemicko-farmaceutické továrně vedené Jiřím Fragnerem. Ta funguje dodnes, i když pod jiným jménem.

U nás byl první penicilin připraven rok před koncem druhé světové války, tedy v roce 1944. Získal označení BF Mykoin 510. Jeho výroba proběhla v Dolních Měcholupech v chemicko-farmaceutické továrně vedené Jiřím Fragnerem. Ta funguje dodnes, i když pod jiným jménem.

ÚČINKY PENICILINU

Penicilin jakožto druh beta-laktamových antibiotik působí účinně proti mnoha druhům bakterií. Obecně lze říci, že fungují tak, že brzdí spojování buněčných stěn bakterií, v některých případech dokonce nepřímou vyvolávají buněčnou smrt bakterií. Lékaři je často předepisují pacientům proti takzvaným grampozitivním bakteriím, které vyvolávají různá onemocnění. Penicilin tak pomáhá například proti streptokokům, různým stafylokokům, listeriím, bacilům a dalším druhům bakterií. Byl však prokázán i účinek penicilinu proti některým z gramnegativních bakterií, například proti borreliím nebo leptospirám. O účinnosti penicilinu není nutné pochybovat. Je totiž možné ji spolehlivě doložit obrovským množstvím vyléčených pacientů. Vědci odhadují, že od doby svého vzniku zachránil penicilin kolem 82 milionů životů.

Petr Herynek

KARANTÉNA

Slovo karanténa. Všude ho slyšíme, ale víme, co znamenalo v minulosti?

Málokdo ví, že substantivum karanténa má co do činění s číslem čtyřicet. Slovo *karanténa* pochází z *benátského dialektu*, a to ze slova *quarantina*, původně v itaštině *quaranta giorni* neboli *quarantena*, což znamená „čtyřicet dní“. Přípona *-ena* byla přičleněna k číslovce *quaranta*, „čtyřicet“.

V lékařské terminologii je karanténa obdobím izolace, k níž jsou nuceni lidé, kteří mají nebo by mohli mít infekční chorobu, a kteří by ji proto mohli šířit. Velmi pravděpodobně první zavedení striktních opatření bránících šíření infekčních nemocí

souvisí právě s původem slova karanténa a je spjata s tzv. černou smrtí, tedy s epidemií moru, který se ze střední Asie rozšířil na konci čtyřicátých let 14. století do Evropy. Byla to jedna ze série morových nákaz, které evropský kontinent v průběhu dějin postihly. Vzhledem k faktu, že se mor šířil z Konstantinopole do dalších přístavů Středomoří, týkala se ona opatření právě posádek jednotlivých lodí. Prvními městy, které zcela uzavřely své přístavy lodím připlouvajícím z nakažených oblastí, byly roku 1374 Benátky a Janov. Prvním přímořským městem, kde bylo možno i takové lodě za určitých podmínek do přístavu vpustit, byla o tři roky později Ragusa (dnešní Dubrovnik) – zde byla poprvé nařízena povinná izolace před možným vplutím do přístavu. Doba, po kterou musela posádka setrvat na lodi, byla nejprve stanovena na třicet dní, později byla

upravena na oněch čtyřicet dní; nutnost zavedení čekací doby před možným vyloděním nato inspirovaly i další středomořské přístavy. Nejdůmyslnější systém karanténních opatření zavedla Benátská republika, která na radu sv. Bernardina Sienkého vyčlenila roku 1423 pro povinnou karanténu jeden z ostrovů v laguně s klášterem Santa Maria di Nazareth, přičemž se o potencionálně nemocné staral personál špitálu pro malomocné, který byl zasvěcen svatému Lazarovi, patronu malomocných či nakažených morem. Roku 1468 byli však na ostrov i do špitálu, pro nějž se vžilo odvozené označení nazaretto (nazaretho) či lazzaretto (lazaretho, česky lazaret) umístováni již jen nakažení morem (odtud označení ostrova jako Lazzaretto Vecchio), zatímco pro osoby, u nichž existovalo podezření na nákazu a které musely trávit karanténu odříznuty od okolí, byl vybrán jiný ostrov, který dostal označení Lazzaretto Nuovo. Samo období čtyřicetidenní izolace, které dalo vzniknout slovu karanténa, pak mělo svůj význam hned v několika rovinách.

Předně zapůsobilo tehdejší lékařské učení opírající se o Hippokratovu teorii, podle níž se akutní onemocnění projevuje nejpozději čtyřicátý den od nakažení. I dnes se termín karanténa používá, ale ve většině případů pro dobu minimálně 14 dní, přičemž se karanténa realizuje za účelem pozorování zpravidla ve vlastním obydlí osoby, již je karanténa uložena.

Tomáš Košnar

NEPŘEHLÉDNĚTE:

Š

O

T

K

PROSEČ OČIMA NAŠICH DĚTÍ

Odkazy:

mimibazar.cz

novinky.cz

www.google.com

www.i-creative.cz

<http://www.icej.cz/>

www.veskole.cz

ŠKOLNÍ
ČASOPIS ROKU 2015

KVALITNÍ ŠKOLNÍ ČASOPIS
ABECEDA, O. S., 2012